

Младите работещи — факти и цифри

Заетост на младите хора

Европейският център за наблюдение на риска изготви поредица от доклади, описващи здравето и безопасността при работа, свързани с конкретен риск, сектор или група работещи. Настоящото издание на „Факти“ обобщава доклад¹ относно младите работещи. Той е част от по-голям проект, чиято цел е по-ранно определяне на възникващи тенденции и рискове при работа, за да се съдейства за по-добро разпределяне на ресурсите и да се постигне по-навременна и по-ефективна намеса.

Тази публикация има за цел да разгледа рисковете, на които са изложени младите работещи, както и последствията от това излагане в краткосрочен и дългосрочен план. Това се постига чрез анализ на статистически данни и проучвания и чрез подбрани изследвания на отделни случаи на превенция.

Чрез обобщаването на това изобилие от информация, събрана от държавите-членки на Европейския съюз и извън него, Агенцията има за цел да предостави важен поглед отвътре към опита на младите хора със здравето и безопасността при работа. Агенцията се надява, че тази информация ще допринесе за по-добрата защита на младите хора в началото на трудовата им кариера и следователно за по-доброто им здраве по време на работа.

Заетост на младите хора в ЕС-25

Делът на младите работещи се понижава в почти всички държави-членки. Това е резултат от намаляващата раждаемост, но показва също, че образованието става по-достъпно и продължава по-дълго. Освен това младите работещи са по-уязвими при икономическа рецесия — работодателите реагират на икономически натиск, като наемат по-малко нови млади хора.

През 2005 г. в ЕС-25 са работили около 193,8 милиона души, включително 20,4 милиона млади² работещи. Те са съставлявали 10,5 % от работната сила. Нивото на заетостта³ (ЕС-25) достига 36,3 % за млади работещи в сравнение с 63,6 % за населението на възраст 15—64 години.

Безработицата сред младите хора в ЕС-25 е 18,7 %, над два пъти по-висока от общия процент безработни (9,0 %). В много държави-членки на ЕС безработицата сред младите работещи през последните години е нараснала, макар че делът на младите хора в застаряващото като цяло население намалява. Също така има значителни различия между регионите: в две трети от регионите на ЕС-25 безработицата сред младите хора е поне два пъти по-висока от общия процент на безработица. Регионалната безработица сред младите хора варира от 6,2 % до 59,1 %.

Успешното приобщаване на младите хора към упражняването на труд е жизненоважно за обществото и предприятията, както и за самите млади хора и за контрола им върху собствения им живот, здраве и благосъстояние.

Временна заетост, заетост на непълен работен ден, през почивните дни и на смени

През 2005 г., в сравнение с работната сила като цяло, работещи на възраст 15—24 години са наемани по-рядко на пълен работен ден (72 % срещу 82 %), по-често — на срочни договори (39 % срещу 14 %) и по-често — на заплата (94 % срещу 83 %). Ако обаче се вземат предвид неофициалните споразумения за наемане на работа, които са често срещани при млади работещи (например работа на доброволни начала, заетост в семеен бизнес, стажантска работа), е трудно да се определи заетостта.

Много срочно наети работещи в ЕС-25 са под 25 години: 37,5 % от младите работещи в ЕС-25 са на срочни договори. Процентите варират от 6,8 % в Ирландия до 59,4 % в Испания.

Според сведенията за дейността на агенциите за временна заетост⁴ работещите на срочни договори имат по-ограничен достъп до обучение и участие в дългосрочното развитие на професионални умения, отколкото работещите на постоянни договори. Срочно наетите работници осъществяват също така по-слаб контрол върху възлагането на задачите, темповете и методите на работа, имат по-малко изисквания към работата и са по-слабо информирани за рисковете при работа.

През 2005 г. всеки четвърти млад работник е бил нает на непълен работен ден. Работата на непълен работен ден също се увеличава. Проучванията относно работата на непълен работен ден в Европа показват, че при нея има по-малко възможности за обучение и напредък в кариерата⁵. Размерът на заплатите и социалните осигуровки често е по-малък, а дейностите — обикновено еднообразни.

Освен това над половината от младите работещи са работили поне една събота месечно. Младите работещи са също така по-склонни да работят на смени.

Къде работят младите хора?

Разпределението по сектори показва, че в рамките на ЕС-25 най-висок е делът на млади работещи в хотели и ресторанти (22,7 %) и в търговията (16,3 %). Секторът на хотелиерството и ресторантьорството е на първо място по заетост на млади работещи в 20 от 25-те държави-членки и заема едно от първите три места във всички държави-членки.

Това разпределение води до значителни последствия за безопасността и здравето на младите хора при работа поради конкретните потенциално вредни условия, които характеризират тези сектори (включително ниско заплащане, временна сезонна заетост, лоши работни условия и физически труд). В рамките на ЕС-25 през 2005 г. са наемани млади работещи главно в сферата на услугите (5,2 млн.), следвана от занаятчийство и сродни професии (3,6 млн.). Чиновниците (2,7 млн.), техниците и други сродни професии са на трето място (2,7 млн.), следвани от професиите, неизискващи специална квалификация (2,5 млн.). В това разпределение по професии има малки различия между отделните държави-членки. От 2000 до 2005 г. най-много е

(¹) <http://osha.europa.eu/publications/reports/7606507>

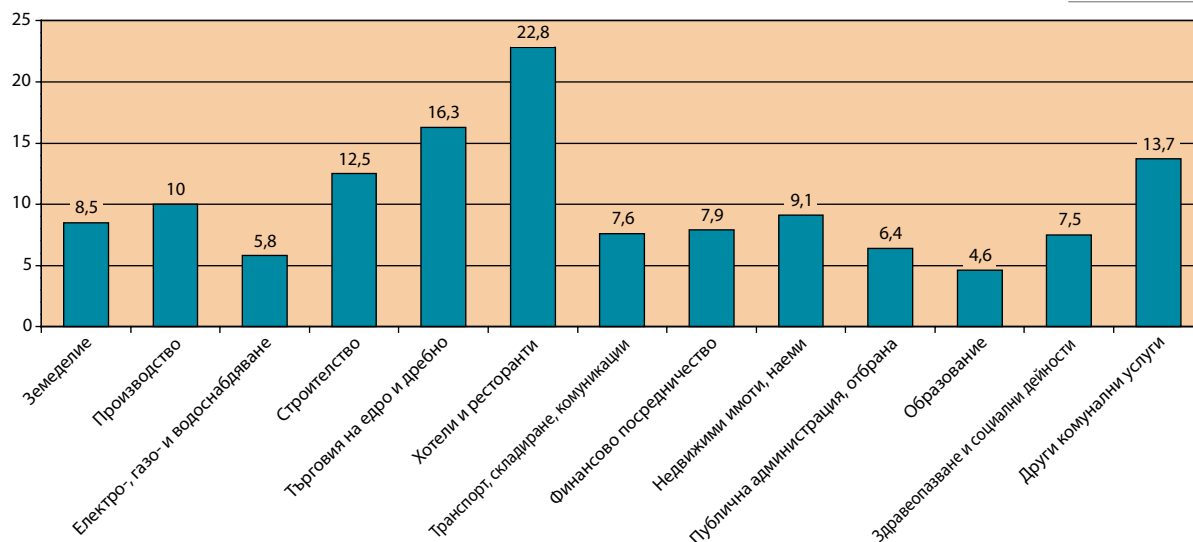
(²) Млади работещи: 15—24 години.

(³) Нивото на заетостта представлява общият брой трудово заети хора като процент от населението в тази възрастова група.

(⁴) Goudswaard, A., Andries, F., „Employment status and working conditions“. <http://www.eurofound.eu.int/publications/htmlfiles/ef0208.htm>

(⁵) Европейска фондация за подобряване на условията на живот и труд, Дъблин. „Part-time work in Europe“, 2005.

<http://www.eurofound.eu.int/ewco/reports/TN0403TR01/TN0403TR01.pdf>

Разпределение на младите работещи по сектори, EC-25, 2005 г., LFS

нараснал броят на младите работещи в сферата на услугите и в продажбите в магазини и на пазари (+ 0,38 млн.).

Много от тези сектори и професии се характеризират с висок риск от злополуки, излагане на множество рискове на работното място или, както е случаят с професиите в сферата на услугите, несигурна заетост.

Различия между половете

Различията между половете сред младите работещи са същите като сред работещото население като цяло. Работят повече млади мъже, отколкото млади жени: през 2005 г. в рамките на EC-25 са работили 11,1 милиона млади мъже и 9,3 милиона млади жени. Независимо от този факт трудно се намират данни за излагането на рискове при работа и резултатите от влиянието им върху здравето на младите жени и мъже поотделно.

© Hasse Eriksson

Въпросите, свързани с пола, допринасят в голяма степен за излагането на различни рискове и следователно за различни последствия върху здравето. Например фризьорството е предимно женска професия и в тази сфера жените са 87%. В около 400 000 фризьорски салона в Европа работят над един милион души. Този сектор се характеризира също така с работна сила в млада възраст: 83% от заетите в него са под 26 години, а 56% — под 19 години. Поради това почти всички рискови фактори, свързани с фризьорската професия, автоматично важат за младите работещи. Следователно основните здравни проблеми в този сектор — кожни увреждания, астма и мускулно-скелетни смущения (МСС) — засягат главно млади жени.

Необходими са повече изследвания, за:

- да се състави профил на рисковете за младите работещи и тяхното излагане на рискови фактори на работното място, например опасни вещества (по-точно биологични агенти, канцерогенни и репродуктивно-токсични вещества), шум и вибрации, условия на физическо натоварване и психо-социални рискове;
- да се оцени значението на конкретните рискове за млади работещи в сектори с високо ниво на заетост, като се наблегне специално на секторите на услугите;
- да се оценят различията между половете и относителното значение на съответните рискове за млади жени и мъже;
- да се приспособи повишаването на осведомеността, обучението и превенцията спрямо горепосочените различия и да се включат въпроси, свързани с разнообразието, например по отношение на млади работещи мигранти;
- да се гарантира, че мерките за обучение, които не водят до получаване на формален ценз (засягат все повече работещите жени, например в секторите на услугите като грижи по домовете), да обхващат безопасността и здравето при работа (БЗР);
- да се насочват ефективно политиките за намаляване на риска от трудови злополуки към младите работещи. Сътрудничеството между отделните области на политика (например обществено здраве, борба срещу детския труд, безопасност на транспорта) също може да бъде полезно в това отношение;
- да се осигури информация за дейности по включване на БЗР в образованието на всички нива.

Допълнителна информация

Докладът допринася също за ежегодната кампания на Агенцията, Европейска седмица за безопасност и здраве при работа, която през 2006 г. беше посветена на защитата на младите хора при работа. Над 30 държави участваха активно в най-голямата кампания за БЗР под девиза „Безопасно начало“ за защита на младите работещи.

Информация относно излагането на рискове и въздействието върху здравето на младите работещи са обобщени във „Факти“, бр. 70: **Младите работещи — факти и цифри: Излагане на рискове и въздействие върху здравето.**

Допълнителна информация относно безопасността на младите работещи има на: <http://ew2006.osha.europa.eu/>.

Европейска агенция за безопасност и здраве при работа

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao
Tel. (+ 34) 94 479 43 60, Fax (+ 34) 94 479 43 83
E-mail: information@osha.europa.eu

